

Konu: **Ruhsal İnsan**

Yazı: **47**

Güzellik Anlayışı ve Zeitgeist

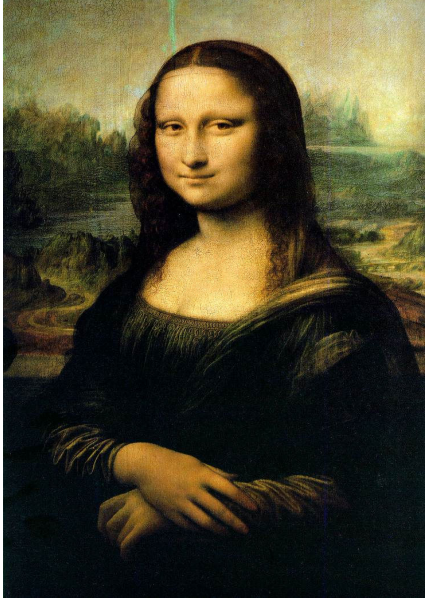
Doç. Dr. Haluk Berkmen

Ruhsal İnsan bölümünde 26-Güzellik ve Estetik başlıklı yazımda genel çizgileri ile "güzellik" konusuna değindim. Güzellik ve estetik anlayışlarının içten gelen bir duygu olduğu kadar kültürle bağlantılı olduğu ve her bir kültürün dünya görüşü ile yakından ilişkili olduğu kanısındayım. Örneğin Avrupa kültüründe gelişen güzellik anlayışı, Ortadoğu İslam ülkelerindeki güzellik anlayışından çok farklıdır. Aradaki temel fark, batı kültürünün somuta, doğu kültürünün soyuta yönelmiş olmalarıdır. Soyut ile somut ilişkisini inançların sanata yansıyan görüntülerinde bulmak mümkündür. Örneğin kadim Yunan sanatında tüm tanrı ve tanrıçaların heykelleri yapılmış, soyut olan ruhsal ilişki somut insan görüntüsüne dönüştürülmüştür. Altta solda kadınların ve evliliklerin tanrıçası olan Hera ve sağda kanatlı ayaklarıyla Zeus'un ve tüm tanrıların habercisi olan Hermes görölüyor.

Yunan kültürünün ruhsallık kavramına bu tür somut yaklaşımı önce Roma kültürünü ve oradan tüm Avrupa (batı) kültürünü etkilemiştir. Sanat için güzel bir tanım yapmak gerekirse "**Sanat zamanın ruhudur**" denebilir. Bir toplumun ruhunu merak ediyorsak, o toplumda üretilen sanat eserlerini inceleyerek en doğru kaniya yaklaşabiliriz. Rönesans sanatını incelediğimizde Avrupa'nın somuta verdiği önemi ve doğayı birebir yansıtmak için gösterdiği

büyük özeni görmekteyiz. Altta solda **Leonardo da Vinci**'nin (1452-1519) La Gioconda tablosunu ve sağda **Paul Rubens**'in (1577-1640) öz portresini görüyoruz.

Günümüzde ise güzellik kavramı ne estetik ne de harmoni (dengeli uyum) ile ilişkilidir. Teknik ve teknolojinin ön plana çıkmasıyla kadim güzellik anlayışı da değişmiş, şekilsiz ve dengesiz sanat anlayışı batı kültürüne hâkim olmuştur. Günümüzün sanat anlayışına örnek olarak sağda **Pablo Picasso**'dan (1881-1973) ve solda **Joan Miro**'dan (1893-1983) iki tablo görüyoruz.

Bu durumu sadece resim sanatında değil, heykel sanatında, müzik eserlerinde ve hatta sinema yapıtlarında dahi görmekteyiz. Zamanın ruhu anlamına gelen Almanca **Zeitgeist** sözü, toplumun belli bir zaman aralığında sanata, ahlak kurallarına, değer yargılarına, iç ve dış politiko-sosyal ilişkilerine kadar yansıyan "dünya görüşünü" kavramaya çalışan kapsamlı bir bakışı içermektedir. Anlamsızlık inancı ve bireysel kopukluk yaklaşımı sadece sanat yapıtlarında değil, **Friedrich Nietzsche**'nin (1844-1900) "üstün insan" görüşünde ve yirminci yüzyılın **Varoluşçuluk** felsefesinde de bulunmaktadır.